

KAYNAK

BALIKESİR HALKEVİ DERGİSİ Td

EYLÜL - EKİM - KASIM

1 9 4 5

SAYI: 152 - 154

KAYNAK

BALIKESİR HALKEVİ

SAYI: 152 - 154

EYLÜL-EKİM-KASIM-1945

YIL: 12

Millî Şefin Hitabeleri

Cumhuriyet Bayramının 22 inci yıl dönümü münasebetiyle
Cumhur Başkanımız İsmet İnönü, Türk Milletine şu hitabede
bulunmuşlardır:

Vatandaşlarım;

Cumhuriyet yıldönümünü hepimize kutlularım.

Cumhuriyet bayramını kadın ve erkek bütün vatandaşlarıma en iyi
dileklerimi söylemek için kıymetli bir fırsat sayarım.

Memleketin iç durumu, bir çok sıkıntılarımıza ve darlıklarımıza
rağmen ilerliyen azimli bir milletin halini gösteriyor.

Milletimizin vatanseverliği ve sağ duyusu türlü akınlar ve aldatma
oyunları içinden memleket ve millet için selâmet yollarını ayırd edecek
sağlamlıktadır.

Memleket dış durumu; bütün birleşmiş milletler gibi barış ülküsü-
nün dünyada kazanacağı üstünlüğe bağlıdır.

Herhalde sağlam bir millet bünyesi, dışarıda memleketimizin iyili-
ğini istemiyeceklerin ümidlerini kıracaktır.

Ordu ve denizcilerimizden şimdi bu meydanda aramızda bulunan
ları, samimi duygularla karşılarken kadın, erkek bütün vatandaşlarıma
da sevgilerimi ve iyi dileklerimi yolluyorum.

Devletimizin bânisi ve milletimizin fedakâr, sadık hâdimi,

İnsanlık idealinin âşık ve mümtaz siması,

Eşsiz Kahraman Atatürk!

Vatan sana minnettardır.

— İNÖNÜ —

Atatürkten Bize Kalan

Yazan: Vehbi EVİNÇ

Türk Milletinin mukadderatında, tarih boyunca, en müsbet ve en hayatî rolü oynayan ve milletin tarihini şeref mevkiinden koparmak isteyenlere karşı en tehlikeli günlerde mücadeleye atılarak Türk lüğü muhakkak bir yıkılmadan kurtaran Atatürk, gönüllerimizin ihtiram köşesinde edebiyetin sembolü olarak yaşamaktadır.

Ölümünün yedinci anma gününde, ona karşı olan derin minnetimizi bir daha açıklarken, ona karşı olan sönmez saygı ve sevgimizi tazelerken onun yolundan, onun eserlerine saygı ve bağlılık göstererek, istediği hızlı ve umutlu adımlarla yürüdüğümüzü tekrarlamalıyız.

Atatürk, önümüzde sönmez bir irşad meşalesi olarak ayaktadır. Millet hayatımızın her safhasında, her işinde bize en ışıklı yolu o açmıştır. İnsanlığımızı, Türklüğümüzü, tarihimizi, dilimizi, ülkümüzü bir kelime ile benlik ve ruhumuzu onda bulduk. Bugünkü uyanıklığımız ve ileri atılışımız ondan geliyor. Onun kanımızda ve damarlarımızda uyandırdığı derin canlılık ve hamle kabiliyeti ile topluluğumuzu sarsan eğri, geri ve bozuk ne varsa bir yana atarak

en doğruyu, en ileriye ve en iyiyi getirmekte, kurmakta güçlük çekmiyoruz. Ve camiyetimizi hiçbir kuvvetten müteessir olmayacak şekilde sağlamlaştırmaya çalışıyoruz.

Hiçbir milletin destanında Atatürk gibi büyük bir kahraman görülmedi.

Hiçbir milletin siyasi tarihinde Atatürkü geride bırakacak bir diplomat yoktur.

Hiçbir milletin kültür tarihinde Atatürk kadar nurlu ve feyizli bir varlığa raslanmaz.

Hiçbir milletin askerliği, Atatürk çapında bir komutandan emir ve direktif alarak zaferlerin sırrına kolayca erememiştir.

Hiçbir milletin sanatkârı, Atatürkün sanat sevgisine olan titizliğini aşamamıştır.

Hiçbir milletin inkılâpçısı onun kadar sürekli, onun kadar çeşitli bir kalkınma ve ilerleme hayatına kendi vatandaşlarını kolayca, seve seve koşturamamıştır.

Ne desek onu tarif edemeyiz. Bu günümüzü onun yolunda idrâk ettik ve geleceğin daha aydın, daha ruh ve gönül açıcı günlerini de yine onun izinde bulacağız.

Nur içinde yat, Büyük ve Ebedî Atamız!..

Kendilerine bir milletin talii tevdi olunan adamlar, milletin kuvvet ve kudretini yalnız ve ancak yine milletin hakikî ve kabili istihsal menfaatleri yolunda kullanmakla mükellef olduklarını bir an hatırlarından çıkarmamalıdır. —ATATÜRK—

Genç Türkiye Cumhuriyeti

Yazan: Cevdet DEMİRAY

Genç Türkiye Cumhuriyeti, bu gün bir yaş daha aldı. Bir yaş derken; bunun Türk milletinin ileri hayatında, hakikî anlamının üstünde değer taşıdığına da işaret etmiş oluyoruz. "Zaman" kavramının ebedî akışı ile beslenen "tarih" in sayfalarında hiçbir milletin "bir yıl" ı Cumhuriyet Türkiye'sinin "bir yılı" kadat ateşli, verimli ve hareketli olmamıştır.

Değil bir millet hayatı içerisinde; bir aile hayatı çerçevesinde bile pek kısa olan 22 yıl Türk ülkesine çok şeyler getirmiştir. Bu çok şeyler, temele, içe ve dışa aittir. Genç Türkiye Cumhuriyeti; 22 yılda bu kuvveti, bu zindeliği bu ileriliği tarihin kaydetmediği bu büyük hamleyi tesadüflerin geliş güzel akışı ile kazanmamıştır. Onun, 22 yılda kurduğu ve dünyanın hayranlığını çeken muazzam yapısı; plânlı, sistemli ve ileriye nüfuz eden bir görüşün eseridir. Bu eser millet iradesininidir. Tarihin hiçbir milleti; sadece kendi gücüne, kendi şuurunun izinde yürüyerek böyle topyekûn bir kalkınma, yaratma hamlesi yapmamıştır. Ve yine tarihte hiçbir milletin kalkınışı, türlü güçlüklerle, engellerle savaşmak bakımından bu kadar çetin olmamıştır. Başarı,

mücadelelerin çetinliği nisbetinde üstündür.

Cumhuriyet; her tuttuğu millî dâvayı sonuçlandırmış, her ele aldığı toplumsal meseleyi çözmüştür. Çünkü Cumhuriyet idaresi, halk iradesini en inanlı ve güvenli bir kuvvet olarak kullanmıştır. "Eğemenlik milletindir." düsturu; bütün işlerin aydınlatıcı bir amacı olmuştur.

1923 de doğanlar bugün Cumhuriyetle yaşattılar. "Dün," ün geriliğini ve 22 yılın ileriliğini onların gözü önünde yaşatmak ve canlandırmak için sadece şu hakikatı açıklamamız kâfi gelecektir:

"Dün,"; mahdut bir zümre kuvvetinin, yukarıdan aşağıya doğru inişinden ibarettir ki bu kuvvet daima kör ve yıkıcı olmuştur. "Bugün,"; millet topluluğunun kayıtsız, şartsız bütün halinde yürüyüşü ve tek bir irade tanınmasıdır ki bu da millet iradesidir.

Toplumsal hayatı meydana getiren fertlerdir. Bu hayatın gücünü, kudretini veren de fertlerin aynı inanışla kuvvetlerini bir ülkü üzerinde toplayışıdır. İşte; inkılâpçı Türkiye, 22 yıldanberi bu zihniyetin aydın şuru içinde yürüyor. Her işte halk iradesi halkla beraber, halka doğru fikri onun tap

Türklerin vatan sevgisi ile dolu olan göğüsleri, melun ihtiraslara karşı daima demirden bir duvar gibi yükselecektir. —ATATÜRK—

taze ve dipdiri varlığını ortaya koymaktadır.

Cumhuriyet Türkiye'sine "genç,, olma vasfını kazandıran şey ; 22 yıllık hayatı değildir. Her işte daima taptaze bir kuvvet olarak halk iradesini elinde bulunduruşudur. Tarihte uzun müddet dinç ve genç kalan devletler millet irade ve kuvvetini her şeyin üstünde görenler, ona hakikî değerini ve renkler olmuştur. Milletleri çabuk yıpratın, ihtiyarlatan, öldüren sebeplerin en başında bu kuvvetin körleştirilmesi gelir. İkinci dünya harbinin yok olan rejimleri (nazizm ve faşizm) bu kuvvete dayanmadıkları içindir ki birer tahta perde gibi çöktüler. En büyük kuvvet millet iradesini tanıdığı içindir ki demokrasi tehlikeli anlar ve buhranlar geçirmesine rağmen zafere ulaştı. Ve nihayet Türkiye de yine bu iradeye bağlı kaldığı için dimdik ayakta durmaktadır.

Ebedî Şef Atatürk; 19 Mayıs 1919 dan, son nefesine kadar millet iradesini en büyük kuvvet olarak tanıdı. Millî Şef İnönü; millet iradesiyle, Türk yurdunu, tarihin en kanlı ve en korkunç boğuşmasından uzak tuttu.

Evet, Türkiye Cumhuriyeti gençtir. Fakat 22 yaşın gençliği içinde değil, zihniyet, inanış gençliği ve olgunluğu içindedir. "Eğemenlik milletindir,, amacını güden Cumhuriyetimizin çehresi; yüzyıllar sonra da yine böyle genç olmanın dinçliğini, canlılığını taşıyacaktır.

Cevdet Demirel

Memlekim ve Sen

Güneş, toprak ve ekin kokardı
baharımız

Tozlu yollar ses verir çıplak aya
gımızda

Tepelerden güneşle inerdi davamız
Hatırla su sesini kızıl ırmağımızda.

Hatırla bağ yolunu ve pekmez
kokusunu

Toprakla kuru ottan sızan kokuyu
düşün..

Kütüklerin altında yorgun yaz
uykusunu

Hatırla yatağında uyuyamadığın gün.

Yaz ateş, arzu gibi, ihtiras gibi
mevsim

Sıcak bir buğu olur, tüter topra
gımızda

Seninle yanyanaydık mevsim gibi
için

Solumuzda bir köpek, bir inek
sağımızda.

Hatırla daha eski ve uzak bir yaray,
Babam öldüğü zaman nasıl sarıydı
yüzün.

Şimdi yaşar gibiyim yüzlerce
hatırayı

Ve nasıl ağlamıştım ağaçtan düş
tüğün gün..

Sen renginle, kokunla biraz mem
leketimsin

Her gün daha yabancı, hergün uzak
laşsan da.

Sen benim kanımdansın, kemiğim
sin, etimsin

Sesinden kaçır gibi şimdi benden
kaçsan da..

Sen renginle, kokumla biraz mem
leketimsin.

Leman Çiçekdağ

Cumhuriyetin 22 inci yıldönümünde

DERİM HUKUKU

Yazan: TALÂT URAS

Bundan önce (Yeni hukukî müesseselerimiz) başlığı altında çıkan iki yazımızla hukukun ilk devirlerde ve Osmanlı imparatorluğu devrindeki anlam ve özelliğinin ve Türk devrimiyle vardiği mutlu sonucun tarihçesini yapmak gayetine düşüştük. Fakat o yazılarımızda da belirttiğimiz gibi bu o kadar önemli bir konudur ki bir, beş yazı değil, bir kaç cilt kitap da yazılsa yine mana ve şümülünü anlatmak ve o devirlerdeki hukukî bâdiselerin karakteristik niteliklerini çizmek ve çerçevelemek imkânı elde edilemez.

Şimdiye kadar başka hukukî konular üzerinde yazılar yazmak suretile arayı hayli açmış olmakla beraber sözü yine "Yeni hukukî müesseselerimize,, diğer bir deyim ile devrim hukukuna getirmiş bulunuyoruz. Bu yazılarımız o yazıların bir devamı olmamakla beraber onu tamamlar mahiyettedir, denilir.

Devrim hukuku; gökten inen, değişiklik kabul etmeyen bir takım mutlak mahiyette dinî kaidelere daya-

nan eski hukukun, önündeki engelleri aşarak bugünkü yaşayış şartlarının yarattığı hukukî bünyesine doğru akışını ve dinamik vasfını alışı ifade eder.

Hukuku, din gibi ilâhî kaynaklardan gelen değişmez emirler mahiyetinde telâkki eden zihniyet, bugün artık tarihin boşluklarına karışmış, yok olmuş bulunuyor.

Tarihi okula göre hukuk, bir ulusun genel harsinin bir parçası, kendi karakteristik düşünüş tarzının bir ifadesidir. Ulusal hukuku anlatım bakımından bu izah doğrudur. Ancak hukuk hiçbir milletin malı olmadan da mevcut olduğuna göre bu hukukun karakteristik vasfını uygun bir izah sayılmamak lâzım gelir. Bize göre hukuk, sadece insanlar arasındaki münasebetleri ifadelendiren ve bu münasebetlerin ahenğini kuran kaidelerden ibarettir. Şu kadar ki bu kaideler kuvvet ve kudretini dinî kaynaklardan değil, topluluğun harsî, siyasi ve iktisadî kaynaklarından alır.

Çünkü, durduğu nokta-

da başlayan hayat hareketleri ile hukukun daima ileri hamleleri arasında paralel bir uyarlığın mevcudiyeti bugün bilinen hakikatler arasına girmiştir.

Halbuki, dünün hukuk telâkkisi böyle değildi. İnsanlar arasındaki münasebetleri ve bu münasebetlerin ahenğini gökten inen ve bünyesinde alâstikiyet olmayan emirlerle düzenlemek ve ayarlamak yoluna gidiliyordu. Gökten inen bu emirler dinî akidelerdi. Bilindiği gibi bu akidelere dokunulamazsa, bu dokunulmazlığın esas itibarıyla dinin karakteristik v a s f ı n d a mündemiç olmasından ileri gelmekle beraber eski hukuk, eski devirlerdeki insan topluluklarına bünyesine uygun olarak düşünülmüş birtakım faziletlerle dayanan ve fıkıh denilen şerî, dinî meseleler ve hükümlerden ibaretti.

Dünyada mevcut bütün dinler değişmeyen ve değiştirilmesi insanların elinde olmayan kesin emirlere ve hükümlere dayandığına göre bu kesin emirler ve hükümlerden müheyyen olan bir hukuk da hayat hareketlerinin daima yaratıcı ve yaşatıcı ruhundan mahrum demektir.

Türk milleti, ilim ve teknik sahasındaki ilerlemelerine engel olan bu hukuktan elbette sıyrılmak

isterdi. Bu maksatla bir hamle yapıldı. Ve yine bu maksatla Mecelle hukuku (Eski Medenî Kanunumuz) meydana getirildi. Fakat bu teşebbüsler de meşihat ve istifta zihniyetiyle boğuldu, bir semere vermedi. Çünkü müctehit dediğimiz o devirlerin hukukçuları dinî rublara hâkim olan manevî nüfuzundan faydalanarak ferdi zümre menfaatlerine feda eden emperyalist bir siyasetin bayraktarları oluyorlardı. Türk milletine iyilik getirmeyen bu kötü zihniyetin en bariz teşhisini ve en canlı misalini Atatürk'ün Ankara Hukuk Fakültesinin açılış sırasındaki söylevlerinde bulabiliriz.

Atatürk diyorlardı ki:

"Beynelmilel umumî tarihin cereyanında Türklerin 1453 zaferini yani İstanbulun fethini tasavvur buyurunuz. Bütün bir cihana karşı İstanbullu ebediyen Türk camiasına mal etmiş olan kuvvet ve kudret, takriben aynı senelerde icat edilmiş olan matbaayı Türkiye'ye kabul için erbabı hukukun meşum mukave metini iktihama muktedir olmamıştır.

Köhne hukukun ve müntesiplerinin matbaanın memleketimize girmesine müsaade etmemeleri için 300 sene müşahede ve tereddüt etmelerine leh ve aleyhde birçok kuvvet ve kudret sarfetmelerine itirar hasıl olmuştur.,,

Fıkıh, şeriat hukukunun

ve emperyalist zihniyetin; Türk harsinin, Türk istidat ve kabiliyetinin, Türk tekniğinin gelişmesine indirdiği amansız darbelerin tesiri büyük Türk devrimine kadar devam edegelmiştir.

Yaşamak davasında olan uluslar, her ne bahasına olsa da, topluluk hayatını düzenlemek ödevini üzerine almış bulunan hukukun gelişmesine ve yürüyüşüne engel olan bütün bağları çözmek zorundadırlar. Fakat bu çözümlüş öyle bir harekettir ki, bir devrin tarihini kapar yani bir devir açar. Biz buna devrim deriz.

Türk ulusu binlerce sene, sessiz ve donuk bir zihniyetin zebunu olarak ışıksız kalmış, acaba tamamlanma ve gelişme takatini bulabilirmiyim ümidile çabaladıkça büsbütün karanlıklara dalmıştı.

Ona bütün kuvvet ve kudretini, tarihi şerefini kazandıran tek şey, mutlu Türk devrimidir. Bu devrim bize

emperyalist zihniyetin ve eski hukuk sisteminin yıkılığını, bugünün hayat hareketlerine ve ihtiyaçlarına uygun yeni devrim hukukunun doğuşunu sağlar.

Eski hukuk sistemi bünyesinde, görülen hareket-sizlik, hukuk ve din mefhumlarının birbirine karıştırılmış olması ile ifade edilebilir. Türk devrimi ilk önce ulusa lâik bir idare vermekle bu sistemi yıktı. Din ile dünya mefhumları birbirinden ayrıldı. Biri kurucu diğeri yaşatıcı varlıkları ve vasıflarını aldı. Bu mefhumlar kendi kisvelerine büründü. Devrim ve hukuk... Türk ulusunun makûs talihini yenen ve ona hayatîyet veren iki mefhum. Türk ulusu bugünkü bütün şerefli varlığını takat ve kudretini işte bu iki mefhumda bulmuştur.

Şerîye mahkemelerini, hülle hukukunu yokeden, İsviçre medenî kanununu kabul etmekle yeni devrim

Cumhuriyete kadar Anadolu dağlarında eşkiya çoktu. Cumhuriyette eşkiyadan eser kalmaması, yalnız kanun ve takip kuvvetlerinden ileri gelmemiştir. Vatandaşa tecavüz edenlere kayıtsızlık ve yataklık etmek, vatandaş için yakışmaz olduğu anlaşıldıktan sonradır ki, eşkiyanın barınması ve yaşaması mümkün olmamıştır.

Vatandaş hakkına ve kanun inancalarına saldırış etmek istiycek olanlar, yazı, cemiyet ve siyaset âlemine de girebileceklerdir. Cemiyetin vazife duygusu; eğer iyi ve doğru işlerse, bu güçlüklerle uğraşmak çok kolaylaşacaktır.

— İSMET İNÖNÜ —

hukukunun temellerini kuran hep bu iki mefhum olmuştur.

Şüphesiz ki, Türk milleti, hukukî bünyesini bu medenî kanunumuzda bulmuş oldu. Çünkü, f.kih ve şeriat hukuku Türk milletinin yaratıcı ruhuna uymuyordu.

Eski hukuku, Türk milleti bir yük gibi asırlarca taşıdı. Eski hukuk kadına eşit bir hak tanımıyor, evlilik hayatında ona ne istikrar nede söz vermiyordu. Mirasta kadına bir, erkeğe iki hisse veriliyordu. Medenî kanun kadına evlilik hayatında muhtaç olduğuna istikrarı vermiş onu söz sahibi kılmıştır. Mirasta erkek ve kadın farkını kaldırmış kadına eşit haklar tanımıştır. Evlenmeyi, boşanmayı kayıt altına almakla aile sandetini sarıyacak hâdiseleri önlemek istemiştir. Küçüklerin ve malların korunması ve gelişmesi devletin vesayet ve himayetne verilmiştir. Bütün bunlardan başka medenî kanunumuz borçlar hukuku ile fertler arasındaki münasebetlerde doğruluğu emniyeti ve iyi niyeti esas tutmak suretile ferdi koymuş, onun şeref ve itibarını arttırmıştır.

Bu kanunun yurtdışında uygulanmasının batı bilgileri ve hukukçuları arasında uyandırdığı yankılarda kayda değer bir özellik göze çarpar. Bun-

lardan doktor M. Priçin Alman ecnebi hukukiyatı dergisinde 1926 da çıkan bir yazısında kısaca şöyle deniliyor:

« Şeriat hukuku Türkiyeden sürülmüş yerine artık bütün anlamile zamanımızın seviyesini ve ihtiyaçlarını belirten ve tatmin eden bir medenî kanun geçmiştir. »

İşte Türk milleti, asırlardanberi kendisini Avrupa kültürüne bigâne kılan o meşum zihariyeti böyle yılmıştır.

İşte Türk milleti, yarınki dünyasındaki şan ve şeref dolu yolunu aydınlatan meşaleyi böyle bulmuştur.

Hukuk ilminin asrımız devletlerindeki tezahürlerini inceliyerek, Türk milletinin fıtrî kabiliyet ve zekâsının ve ebedi varlığının bir sembolü olan büyük devrim hukukunu yaratmak, Türk milletinin kültür ve sanat ufuklarında pervaz edebilmesi için muhtaç olduğu kanatları takmak ödevi genç hukukçularımızdır. Şüphesiz ki, refah ve ıktbalini genç hukukçularımıza devrim hukukunu düzenlemek ve işlemek yolunda sarfedecekleri gayret ve mesai-lerinde bulacaktır.

Ne mutlu bize ki, yaptığımız devrimin mesut sonuçlarını görüyoruz ve bu devrimi yapanlara karşı kalplerimizin minnet ve şükran hisleriyle çarptığını duyuyoruz

Telât URAS

Güzel Bir Sanat Eseri :

İngiliz çocuklarının resim sergisi

Yazan: Ferit Celâl GÜVEN

İngiliz Kültür Heyeti; başkentimizde İngiliz okul çocuklarının resimlerini sergilemek suretiyle çok güzel ve yerinde bir iş yaptı. Sergi açıldığı gündenberi çekici bir ilgi ile gezilmekte, ilhassassa okul gençliğinin dikkatini üzerinde toplamaktadır. Küçük, fakat iyi seçilerek, teknik usullere dayanılarak düzenlenmiş olan bu sergide İngiliz okullarında sanatta verilen değer ve İngiliz çocuklarının kabiliyetleri, saf heyecanları, güzel ve gerçek duyguları, serbest ve geniş çalışmaları etkisiz olarak göze çarpmaktadır.

Kendimizi basit, gelişmiş güzel bir çocuk resim sergisi karşısında bulmamaktayız. Bu sergi bize gelecekteki İngiliz sanat âleminin izlerini, yeni temayülleri, daha doğrusu yarınki İngiliz neslinin hangi yollar üzerinden sanat sevgisine, sanat iktidarına yönelmiş olduğunu göstermektedir. Biz burada mükemmeli değil; mükemmel bir sanatın nasıl ve hangi şartlar içinde doğmakta oluşunu görüyor, İngiliz milletinin saf ve sağlam sanat kaynaklarının nasıl nizamlanıp yeni baştan harekete geçirilmiş olduğunu öğreniyoruz.

Çocukların yaşlarını hesaba katar, resimlerdeki renk ve âhenkleri, kompozisyonlardaki usulleri, portrelerdeki ifade genişliklerini göz önüne getirirsek

İngiliz okullarında resim eğitimine verilen önemin derecesini kolaylıkla anlayabiliriz. Bu sergide bir bakışta hiçbir şeyin gelişmiş güzel öğretilmemiş olduğu, köklü bir sanat bilgisinin, estetik değerlerin, çocukların ruhuna külfetsizce aşılanmış olduğu görülmektedir.

Herhangi bir konu, geniş bir kâğıdın üzerine hiçbir ruh sıkıntısına düşmeden, hiçbir korkuya kapılmadan cesaretle konulmuş, bunlar yapılırken de renklerdeki, ışıklardaki âhenkler bir uygunluğa uğratılmamış, böylece bu küçük yavrular tabiatın varlığı ile sıkı sıkıya anlaşmak suretiyle sevimli ve aynı zamanda mânalı şeyler yapmışlardır.

Sergide gözümüze ilk çarpan şey, altı savaş yılının bin türlü zahmet ve işkenceleri içinde kalmış olan İngiliz Adası çocuklarının hürriyet, cesaret, neşelerini nasıl olup da bu kadar sağlam ve saf saklayabilmiş olmalarıdır.

Renklerdeki parlaklık, ışıklardaki duruluk ve bolluk, konulardaki serinlik, sanki bu ada çocuklarının ruhlarına, altı yıllık savaşın kara, talihsiz umutsuzluklarından hiç biri uğramamış gibi görülmektedir. Zaten sanatın amaçlarından biri de insan ruhlarının uğradığı ve uğrayabileceği acıları karşılamak değil midir? Sanat; huzursuzluğa düşen bir

cemiyetin, sert, kaba insan yığınlarının tedavisi için belli başlı bir vasıta olduğuna göre İngiliz terbiyecileri bu altı yıllık boğuş malanın çocuk ruhlarında yapabileceği yıkıcı sertlikleri öalemek için tedbirlerini zamanında almış olduklarını bu sergideki eserlerden kolayca anlıyoruz.

İngiliz çocuğu nasıl olmuş da içinde yaşadığı büyük savaşın baskısından kurtularak tabiatın bu kadar güzel, saf, kaygısız huzuruna götürülmüş. Bizce en büyük muvaffakiyet buradadır. Sergide kanlı harp meydanları, insan boğuşmaları yerine, ferahlı açık denizler, ağaçlara, yollara düşen bol ay ışıkları, çiçekler, kır manzaraları ve sonra insanı güldüren, sevindiren yüzler, masalların, rüyaların, renkleri ve çizgiler.

Her konuda umut ve neşe dolu, demek İngiliz öğretmenleri yarınki İngiliz neslini, bu acı yılların birtakım hasta düşürücü, kin aşılayıcı sebeplerinden çocuklarını uzak tutmak için derhal sanatı bir vasıta olarak ele almışlar, İngiliz milletinin insanlık ahlakını, hürriyet sevgisini gelecek günlerin adına kurtarabilmişlerdir.

Sergide gözümüze çarpan diğer bir nokta da, havanın güldürücü ve neşe verici olmasıdır. Sergiyi gezen okul çocuklarını, sergi ile beraber gözden geçirecek olursanız, onların dudakların da tatlı bir gülümsemenin eksik olmadığını görürsünüz. Konularda renklerde, portrelerde İngiliz

milletinin o geniş, tatlı mizacının bütün kokusu ve tadı tesirini çocuklarımızın üzerinde derhal göstermektedir.

İngiliz Kültür Heyetinin bu sergi dolayısıyla yayınladığı küçük bir broşürün içinde yetkili İngiliz sanat adamlarının önsöz olarak yazdıkları yazıyı dikkatle okuduğumuz zaman bu çocuk sergisinin önemi hakkında daha kavrayışlı olmak mümkündür. Bu önsözde; okullarda resim derslerinin nasıl bir yer tutması ve bu hususta harcanacak emeklerin bir millete ne gibi faydalar getireceği, estetik eğitimin çocukların ruhuna yapacağı yaratıcı varlığı belirtmektedirler. Resim dersi, bugüne kadar birçoklarımızın anlayışına uğramış olan mânadan bambaşka bir şekilde izah edilmektedir. Bu bir gerçektir. Çocuk, sanatı ve bilhassa resim sergisini ancak sanatsever, sanat sevgisiyle olgunlaşmış, sanatın sırlarına ermiş ve bunlara inanmış sabırlı, yumuşak halli insanların yardımıyla öğrenilebilir.

Bu önsözden şu satırları alıyoruz: (Orijinal olmak çocuğun tabiatında değildir. Onun eseri düşünen ve yaratan bir varlığın orijinalitesi değil, gören ve hissedilen varlığın, benliğin doğrudan doğruya ifadesidir.)

Çocuk tabiatın karşısında hiç bir zaman maksatlı ve iki yüzlü olamaz, çocuk ne görüyorsa, gör. düklerinden kendisinde ne biliyorsa ve neyi sevip duymuşsa

onu bize verir, onu zorlamak tehlikelidir, bilhassa çocuk, sanat duygularında yalana düşmek, tertibe başvurmak nedir bilmez ve bilmemelidir de, bunun için sanat terbiyesi verilirken çocuğun aynı zamanda karakteri ve ahlaki da gelecek zamanlar için yoluna koyulmuş olur. Sergideki ferahlığın bir tarafı da, İngiliz çocuklarına öğretmenleri tarafından verilmiş olan bu terbiyenin görülmesidir.

Sergi bazı eserler bize İngiliz çocuklarının büyük sanatkarların eserleriyle de çok ilgili tutulmuş olduğunu gösteriyor. Sanat terbiyesinde bu, önemli bir yer tutar. Müzeler, galeriler, bunlar yoksa resimler, ustaca eserlerin kopyeleri, sanat terbiyesinde büyük yardımcıdır, bunlarsız köklü bir ilerleyiş olamaz. İstidatlar bir dereceye kadar yol alabilirler, öğretmenin yeteliği çok kere çocukları yarı yerde yoldada bırakır, bunun için çocuğa dayıma en mükemmeli bulmak ve göstermek lazımdır. Bundan dolayıdır ki sergideki eserlerin çoğunda bir uğraşmadan sonra devrimizin sanat anlayışına erştirilmiş olmanın manası kendiliğinden çıkıyor. Yeni İngiliz nesli gelecekteki sanat aleminin kapısından şimdiden içeri girmiş, onu yaratmak imkânları çok kolaylaş-

tırılmıştır. Buna göre, İngiliz çocuğu sağa, sola aramak ve bulmak için sapmıyacak, vaktini kaybetmeden doğrudan doğruya, yeni anlayışlarla, yeni gösterişlerle işin içine girecektir. Çünkü, aramak güç şeydir, karanlık insanları yorar ve bıktırır, neşeleri heyecanları söndürür. Bir insan ancak genç yaşında öğrendiği usullerle hamlelerini kolay yapabilir, insan ömrü, kendi kendine aramak, bulmak ve sonrada yaratmak için uğraşacak kadar uzun değildir. İngiliz çocuklarını öğretmenleri elinden tutarak söyledikleri bu güçlüklerden çıkarmışlar, yolun yarısını beraberce kestirmişlerdir.

Çok uzaklardan bize bu sanat armağanını yapıp gönderen yavruların eserleri ruhlarımızda tatlı umutlar, saf ve asil heyecanlar uyandırdı. İngiliz çocukları Türkiye'deki arkadaşlarına bundan daha değerli bir armağan arayıp göndermek isteselerdi bulamazlardı. Bu eserler yalnız küçüklerimizin değil, b z büyüklerin de içini bir sabah ışığı tazeliği ve ümidiyle okşadı. Onların akıllı, sanatkar başları avuçlarımızın içinde, gözlerindeki ışıkları gözlerimizde buluyoruz. İnsanlığa yapacakları hizmetten dolayı da şimdiden sevinç duyuyoruz.

F. Celâl GÜVEN

Açıkça söyleriz ki, Türk topraklarından ve haklarından hiç kimseye verilecek borcumuz yoktur. Şerefli insanlar olarak yaşayacağız ve şerefli insanlar olarak öleceğiz.

İSMET İNÖNÜ

Yeni orman kanunu ve Düşünceler

Cumhuriyet devrinin başlan-
gıcından beri yurddaki orman-
ları muhafaza ve yetiştirmek ve
işletmek maksat ve gayesiyle
birçok kanunlar çıktı. Bugüne
kadar bu kanunların sağladığı
bazı neticeler göz önüne alına-
rak yeni orman kanununu mey-
dana koymak zarureti hasıl ol-
muştur.

Fakat bu kanunun da maksadı
kâfi derecede temin edeceği-
ne kani değilim. Sebebi: bizim
ormanlarımıza zarar veren köy-
lünün yaşama şeklidir. Bunların
bu yaşayış tarzları bu ormanla-
rın yegâne düşmanıdır. Bizim
köylerimiz bilhassa ormanlık
mıntıkada ısınma, yemek için
daima odun kullanır. Bu odun
ocakları yılın on iki ayı hiç
durmadan yanar ve bilhassa ki-
şın bir köylü haftada en az bir
ton odun yakar. Başka türlü ısı-
namaz. Onun örtüsü de ateştir.
Ekseriya bir tek odadan ibaret
olan evinin kapısı ya sokağa
veya açık bir hayata açıktır. Ta-
van ya var ya yoktur. Bu şekilde
bir köylü senede en az yirmi
ton yakacak sarfeder. Köylü bu
yakacağı bin bir memnuiyetine
rağmen gece ve gündüz demeyip
yaşamak için bulup yakmak zo-
rundadır.

Buna mani olabilmek için bütün
ormanları sıkı bir kordon altına
almak lâzımdır. Bu da mümkün
değildir. Böyle olduğuna göre,
bu köylüyü daha az yakacakla
ısıtmak ve günün ateş ihtiyacı.

nı asgari hadde indirecek tedbir
almak ve buna çareler aramak
lâzımdır.

Yurdun şimendifer güzergâhı
olan mintakaları, bilhassa şehir-
ler üç beş senedir yüzde seksen
olarak teshini ve hattâ yemek
pişirmesini dahî maden kömürü-
le yapmakta ve bunun daha ik-
tisadî oluşu en fakir tabakayı
dahî bir kömür sobası tedariki-
ne sevketmektedir. Köylerimizde
kömür kullanmak mümkün değildir.
Amma ilk akla gelen bu ocakları
kaldırabilmek bunların yerine
soba veya şömine veya daha ik-
tisadî ısınma ve pişirme vastası
bulmak ve diğer taraftan da el-
deki mevcut evlerde ufak tadil-
ler yapmaktır. Bu suretle bir
senede israf ettiği odunun kıy-
metinden daha az bir kıymetle
gelecek senelerde tasarrufu
sağlamış oluruz. Ve bu şekilde
ormanlarımızı tahribattan kur-
tarmak mümkün olabilecektir.

Bu suretle bir toprak refor-
mu ile beraber bir iskân poli-
tikası ve onun yanında bir mes-
ken meselesi birbirine bağlı da-
valardır. Bu da bize millet işle-
rinin bir bütün iktisadî kalkın-
ma davası olarak ele alınmasını
bir kere daha açıklamış bulun-
yor.

Ahmet Kocabıyıkoglu

Serçe

Üstad ve Şair Kuşadalı Ali Rıza'ya

Düştü bir serçe, tek kanat havadan
Koşuyor arkasından, elde sapan
Bir çocuk, kelli felli bir canavar,
Sanki dünya onun mezarına dar!
- Tatlı bir lokma hem güzel bir oyun
- Çok güzel âfiyetle, haydi doyun
Oyna artık onunla bir futbol,
Can çekişsin, ne varki, sen var ol!
İftiharet kıyak, isabetli
Atışınla! Baban da besbelli
Avcıdır.

— Yok değil.

— Ya ne?

— O, kasap,

— İsminiz?

— (Candemir)

— Ne doğru hesap

- Kaçıyor sinsi sinsi vay pinpon!
Sana dir taş.

— Aman Aman!

— En son

Onu ben..

— Yapma, bir beyaz merhem
Süreym ver de.

— Yağma yok, vermem.

- Ver be yavrum, zavallı pek bitkin
Şu sızan kan, ilâclayım, dinsin.
Veririm kuş senin.

— Benim elbet,

Ona çektim cihan kadar zahmet!

— Terlemişsin, evet, ne gayrettir,

— Al, fakat..

— korkma, söz bir Allah bir.

Serçe göksümde, bir abanmıştı
Ki tenim kendi ruhu sanmıştı.
Atıyor kalbi zârı bî âhenk,

Sanki kalbimle aşına o yürek.
Titriyor her telinde bir halecan,
Titriyor can evinde bin bir can.
Bu ne âhengi musikiî hazin!
İnliyor sanki âsüman-ü- zemin.
İnliyor penceremde bir kumru,
İnliyor lânesinde üç yavru,
İnliyor hep menekşe, gül, sümbül,
İnliyor lâl dem çeken bülbül.
- Ötme, bülbül yanımda yârim yok
Vatanım yok, şükûfe zârim yok
Âşyanımda üç yetim nalân
Anasız, aç, susuz, bitik, gıryan.

Şimdi camlarda koptu bir sarsar;
Öbür eş kükreyip kanat çarpar
Bir ipek tüyde bir çelik iman
Ki huzurunda baş eğer ekvan.
Geldi yüzlerce serçe, kuş geldi,
camı bir azm âkibet deldi.
Kâbe olmuştu her yanım, çevrem,
Ürperir, gâşyolurdu her zerrem.
Kurdu sinemde tahti âli-baht
Pürnevazîş temâslar pat pat

Dişi kuş muztarib, perişandı
O kanat pıhtı pıhtı al kandı
Kelebekler getirdiler şebnem,
Yudular, sürdüler güzel merhem
Ki derilmişti hep çiçeklerden.
Bu müdâvâtı seyrederken ben
Nâleler tuttu âsumanı, hazin,
Ârştan geldi dalga dalga enin
Başım üstünde çekti bülbül dem
Şu hitabeyle:

— Ey benî âdem,

Kuvvetin hakka zulmü böyle nedir
 Bu cefa binnetice gülşenedir.
 Bir ciliz kuşcağız cihâne bedel.
 Onu bir örselerse zâlim el
 Vatanından kaçar bahâristan,
 O vatan bir mezâr olur o zaman.
 Yokmuyuz biz, vatan da yok, iyi bil,
 Ne şiir var, ne âşina bir dil.
 Eyeriz biz de, hakkımız, pervaz,
 Hakkımızdır, kanatlıyız, tekütaz.
 Sivri aklınla bir tüzak kurdun,
 Hakkı, nahakkı durmayıp urdun!
 Kendi nev'inde yaptığın vahşet
 Sana kâf'îmi gelmiyor ? hayret!
 Bir kulak ver de dinle âfâkı
 Ne diyor: «Âcizin de var hakkı.»
 Aczi târâc eden beşer mutlak.
 Ebedî hâr-ü- sernügün olacak.
 Zerreciktir bu kâinatı yapan,
 Daha âcizmi serçeler ondan ?
 Bir karıncaydı bezledip cânı
 Kahreden leşkeri (Süleyman) ı
 Hurlaştırken semâye doğru köpek
 Esfi (Nemrud)u kırdı sivri sinek.
 Bir düşün ceddimiz "Ebabil," i;
 Tarumar etti dağ kadar "fil," i
 Ki o fillerdi tangı (Ebreke) nin.
 Kör olur çeşmi hakka göz dikenin.
 Dedi- «şahin», ve kar ü azm ile:
 — Biz,
 Sulhçuyuz, acz ü za'fı reddederiz
 Bim ü- ümmidi delirden duruz,
 Sayarız, biz de saygı istiyoruz.

*
 Vardı, Hüdhüd de bir sevinçli haber
 Ki o etmişti bir uzunca sefer.
 Giriyorken ne çıt, ne bir cıvıltık.
 Dedi :
 — Bir soydan, akraba çıktık.
 — Kafta "anka," mı?
 — Yok değil, aneak
 Adı pek şanlı: "Türk kuşu,"
 — Şak Şak!

Oh, bağdaştı, şimdi kuş, insan,
 Canla kaynaştı nazenin canan.
 Bezmi vahdette mestolan İshak
 Geçti kendinden öttü: Hak, hak, hak
 Mantı kut tayrı dinleyen hasta
 Dişi kuş, şimdi hâli sıhhatla
 Gülüyor, oynuyordu zevkindan,
 Zevkler kâm alırdı şevkindan
 Sidrei arşa yükselen bu sürur
 Etti eflâki garkı nuranur.
 Hasta göksümden artık inmisti,
 (Candemir) titriyordu, sinmişti
 Şimdi depreşti bir mehib arzu
 Serçe olmuştu kinli cin horuzu
 Oldu kuşlar da âşinayi meâl

*
 Anladım pek fenâye münker hal.
 (Candemir nadimü perişandı
 Hakkı adlin direndiği andı
 «Mürği Cennet» hemen kesip biçti
 (Candemir) tevbe etti, and ıstı.
 H. Basri ÇANTAY

Yaşamak Yolu

Oğluma:

Hayat bir bilmecedir,
 Bir karanlık gecedir;
 Pek de yumuşak değil,
 Granitten sertçedir!

Sert, çelikten bir kasa,
 Saadet dolu içi..
 Yalnız açabilir,
 Onu kültür çekicil

Çalış öyleyse çalış,
 Açmağa o kasayı;
 Sıkıl, yorul ve alış
 Çekmezsın hiç tasayı!

İsmail Hakkı AKAY

FOLKLORUMUZ

Mustafa SALMAN

Folklor, ulusal hayatın ve ulusal tarihin kendisidir. Folklorumuz ulusal tarihimizi Türklüğün doğuşuna kadar götürmekte ve tarihimizin birçok karanlık noktalarını aydınlatmaktadır. Bilhassa tarih, dil ve sosyal devrimlerimizin yapıldığı şu zamanlarda önemi çokiyi anlaşıl-makta ve ona bilim kurumlarımızca gereken değer verilmeğe başlanılmaktadır. Folklorumuzun hangi bölümü, hangi konusu ele alırsa alınsın kendimizi Türklüğün ucsuz bucaksız, engin ve eşsiz manevi zenginlikleri ve değerleri içinde buluruz. O zaman özümüzü, sosyal yapımızı daha iyi anlamış ve kavramış bulunuruz. Sosyal yapılarımızla, ulusal karakterlerimizle kaynaşarak, anlaşarak yapılmıyan bir devrim düşünülemez. Bu böyle olduğuna göre sosyoloğlarımızın, bütün bilginlerimizin yeteri kadar folklorik materyel sahibi olmalarını dilemek yerinde olur.

Yüzyıllar boyunca Dünya'nın çeşitli yerlerinde çeşitli parlak medeniyetler kurmuş biz Türkler için folklor bambaşka bir değer taşımaktadır. Onun için halk bilgilerini ve yaşayışını tesbit ederken yalnız Anadolu'da kapanıp kalmak doğru değildir. Derlemeler Türklerin bütün yayıldıkları yerler taranarak yapılmalı, çeşitli bölgelerdeki aynı konuların karşılaştırılmaları sağ-

lanmalıdır. O zaman ulusal tarihimiz daha iyi olarak aydınlanmış olacaktır. Değilse, yersel derlemelerden umduğumuz sonuçları almak ve bunlardan geniş ölçüde faydalanmak imkânı olmayacaktır.

Anadolu Türk aşiretleri folklorca her türlü etkilerden uzakta bulunduğundan eski göçebe Türk aşiretlerinin karakteristik vasıflarını hâlâ saklamaktadırlar. Bugün için bu aşiretler üzerinde yapılacak folklor araştırmaları çok eski dil ve medeniyetimizin izlerini meydana çıkarcak, ulusal tarihimiz her yönden zengin kaynaklara ve araçlara kavuşmuş olacaktır. Çeşitli bölgelere ait derlemeler çoğaldıkça bütün Türk boylerındaki birleşik medeniyet izleri meydana çıkacak, bu şekilde özümüzü, ulusal, sosyal yapımızı daha iyi anlayacak ve bütün devrimlerimiz daha kuvvetli ve köklü temeller üzerine kurulmuş buluncaktır.

Folklorun bugünkü sosyol siyasal ve bilimsel önemi uluslar arasında çok artmış bulunuyor. Onun için değeri gün geçtikçe daha çok önem kazanmaktadır. Folklorun bu yönden özel durumunu açıkladığından ötürü Cumhuriyet gazetesi'nde 938 yılı 6 - 7 aylarında basılan prof. Ziyaettin Fahri Fındıkoğlu'nun "Folklor ve Hayat" başlıklı sosyal incelemelere ait ya-

zısının önemli parçasını aşağıya alıyorum :

"Folklorculuk, ondokuzuncu asırda yalnız ilmi mahiyeti ha- izdi. Yirminci asırda içtimai ve siyasi bir ehemmiyet te kazanı- yor. Şöyle ki her halk, kendisi- nin halk bilgisine deha ziyade ehemmiyet verdiğini, kendi folk- lorunun daha zengin, daha can- lı ve bereketli olduğunu iddia etmektedir. Slâv kaynaktan ge- len halklar, kendilerinin felsefe- sine göre, bütün diğer halklar içinde en zengin folklor hazine- sine sahiptirler. Rus ve Çek folkloristleri bu mütalâadadırlar. Buna mukabil şimal halkları, bilhassa Alman'lar kendi halk mahsullerinin yalnız Cermen ve Alman ruhunu değil, bütün be- şeri ruhu ifade ettiği fikrinde- dirler. Onlara göre başka halk- ların folkloru kurumuş, solmuş, yorulmuş, suyu çekilmiş bir mahsuldur. Meselâ iki sene ev- vel ölmüş olan Alman filozofu O. Spengler Lâtin ve Roman menşeden olan halkların folklo- ru için şöyle düşünüyordu :

Roma kaynaktan gelen mil- letler "kültür", sahibi değil, "medeniyet", sahibidirler. Gün- kü onların volkstüm'u yoktur, yahut yorgun ve bereketsizdir. Buna mukabil Fransızlar da şı- mali milletlerin folklorik mah- sullerini çocukça, safdil, barbar bulurlar.

İlmi fikirlere siyasi tarafgir- liğin nasıl müessir olduğunu gösteren bu mülâhazaları zikret- mekten maksadımız asrımızda folklor tetkikatının ilmi, siyasi ve içtimai ehemmiyetlerinin na-

sıl birbirine muvazi olduğunu göstermektedir. Meselâ cenup Türklerinden bir kısmının millî hudut dışında kaldığını gören Türkiye'de, Antakya ve Urfa ve bütün cenubî Anadolu folkloru- nun nasıl müşterek bir kaynak- tan geldiğini göstercek Türk folklorcusu, bir taraftan folklor sahasında ilmi bir davayı isbat ederek, diğer taraftan siyasi bir meselenin halline ilim yoluyla yar- dım eyliyecektir.

Birçok halkevlerimiz, bilim kurumlarımız ve bilginlerimiz tarafından halk bilginlerimizin birkaç bölümü üzerinde derleme- ler, incelemeler yapılmakta ve yayınlanmaktadır.

Bu derlemeler uzun zaman- larda, uzun araştırmalar, karşı- laştırmalar sonunda değil, köy- cülük kolları ve yahut gezici derleme kurullarının birkaç gün- lük, en çok birkaç aylık çalış- malarıyla derlenmektedir. Folk- lorumuzun bütün bölümlerini, konularını içine alarak geniş öl- çüde yapılacak bir derlemenin kısa zamanda yapılabilmesine imkân yoktur. Bunu altı yıldan beri köyümde denemiş bulunu- yorum. Sandık dibinden beş yıl önce çıkarılmıyan motifler halk- la samimiyet arttıkça hemen çı- karılmakta ve ancak dört beş yıl sonra faydalanmak imkânı hasıl olmaktadır. Altı yıl önce benimle açık olarak konuşa- mıyan köylüler, bu gün içli dışlı konuşmaktadırlar. Altı yıl için- de binlerce fırsattan faydalan- rak yapılan derlemeler ile, ayak üzerinde, birkaç saat yahut gün

Geçmemiş Macera

R. F. Sağnak

IV

Bir an ki masmavi yüzü
Işıktan ve denizden,
Uzanmış gitmiş gündüzü
Elimle çizdiğim izden.
Beni kurtarmış kılıftan
Güne karşı çirileplak.
Sırtımda bir ateş kaftan
Nur tutmuş ellerimi sıcak.

O ki vücudu hulyadan
Hatıralar arasında,
O yüzü tertemiz duadan
Geçen günler arasında.

V

Seni yerleştirmiş seni koymuşum
Zevkimin yemyeşil odalarına.
Sensin taşıyacak saltanatımı
Kucaklar dolusu güzel yarına.
Gözlerin kamaşsın güneşlerimden
Tılsımlı sanatım hep senin için,

Severek yıllarla senin bahçene
Verdim bolluğunu mevsimlerimin

Sessiz ellerine döküyor beni
Bir altın ömürden yapılmış oluk
Sevin kendine ki yaratılmışın
Yüzünde gün gibi kalsın memnurluk

VI

O bir memleket ki aydınlık beyaz
Sabahlar yerleşmiş ufuklarına
Ovanın en eski yerlisidir yaz.

Orada adaletle dolar memeler
Bereket otlayan kuzular, temiz
Bir yeşil sükûnun içinde meler.

Geçirelim böyle bir memlekette
Ömrümü fetheden maceramızı
Ki derdi, sevinci aynı lezzette

Mart—Haziran

içinde yapılan derlemeler ara- sında çok fark olsa gerektir.

Halka ne kadar çok yaklaşı- lırsa derlenen bilgiler o kadar doğru, sağlam ve katkısız ola- caktır.

Bir kişinin bütün konular ü- zerinde çalışabilmesine ve derle- melerini tamamlayabilmesine im- kân yoktur. Bunun için çeşitli bilim ve ertik kollarında uzug- ları olan uzmanlardan meydana gelmiş yetkili bir kurulun - Halk türkülerini toplayan özel kurul- lar gibi. - işi ele alması en sağ- lam ve en doğru bir yoldur.

Köyümde 60 yıl önce doku- nan ve halıdan daha değerli o- lan bir kilim bu günün kızları

tarafından dokunulamamaktadır. O günlerde bu kilimi dokuyami- yan kızlar töre gereğince gelin o'amamakta iken bu gün bu ki- limin yerini daha basit bir do- kuma, yahut makine dokumala- rı doldurmaktadır. Bu şekilde bir- çok tarihsel değer taşıyan halk sanat eserlerimizle törelerimiz yerlerini soysuzlaşmış eserlere ve törelere bırakmaktadırlar. O- nun için vakit kaybetmeden hal- kevlerindeki ilgili kollarla, üni- versite, enstitü ve konservatuar- larımız esaslı plân, modern araç ve metotlarla organize edilerek bu alandaki çalışmalara geniş ölçüde hız verilmelidir.

Mustafa Salman

"Canım Dünya,, münasebetile

Vehbi EVİNÇ

Canım dünya, genç şairlerimizden Şükrü Enis Re günün yeni şiir kitabının adıdır. Şükrü Enis, son neslin hakiki sanatkarları arasında, kendisine kısa zamanda sönmeyen bir mevkî yaratabilen yıldızı parlak bir şairdir. İlk yayınladığı «Buğ» ve onu takibeden «Yağmur» dan sonra «canım dünya»nın da güzel ve zarif bir kap içinde ve cidden edebiyat hayatımızda orijinal diyebileceğimiz yeni konularla dolu ve zengin olarak şiir bahçemize, nadide bir çiçek gibi, hediye edildiği zevkimize yeni bir çeşni vermiştir.

Kitap, (bir çocuk soruyor, ölümler konuşuyor, canım dünya) bölümlerine ayrılmış olup 39 şiiri ihtiva etmektedir.

Bu şiirlerde, duygulu bir çocuk kalbinin eşyaya, hâdiselere, kısaca dünyaya ve dünyada olup bitenlere karşı tesir ve aksi tesirleri, ölümlerin maveradan gelen çeşitli tahassüs ve tahassürleri, dünya nimetlerine karşı insanın sönmeyen, tükenmez yakınlık bağları, yaşamının verdiği misilsiz zevkler ve insanlığı temelinden sarsan harplerin neticeleri

ve acıklı sahneleri canlandırılmaktadır.

Okuyucularımızın, Şükrü Enisi, bu ince zevkli, ince duygulu genç şairi daha ziyade şiirlerini okuduktan sonra tanıyıp seveceklerine şüphe yoktur.

HASTA ÇOCUK

Hastalık ne kötü şey anneciğim..
Ne yediğim yemeğin tadı var,

Ne içtiğim suyun.
Artık beni avutmuyor bu türkü,
Bu kitap beni sarmıyor.
Gözüm güzel görünmüyor bu resim.

Biraz da dışarı çıkıp dolaşmak
Çember çevirmek istiyorum

Neyleyim böyle yaşamayı..
Artık çekilmez oldu bu hastalık.

Öleceksem bir an önce öleyim,
Veda edeyim kuşlara, ağaçlara,

Fakat korkuyorum anneciğim, korkuyorum.

Ya gene hasta olursam
Öldükten sonra?

Hasta bir çocuğun halini, bikkınlığını, arzularını ve hastalıktan ne kadar

ürktüğünü, böyle kolayca canlandırıp vermek ve o ruhu o havayı yaşarcasına duyurmak, şüphesiz çok büyük bir muvaffakiyettir.

BİR GÜN ÖLÜVERİRSEM

Güzelliğinden memnunum
bu dünyanın..

Tabiatı anne,
İnsanları kardeş biliyorum,
Atabildiğine seviyorum her şeyi,

Buna rağmen bir gün ölüverirsem şayet,
Ardımdan ağlıyanım olur mı dersin

Annemden gayri?
Beni düşünür mü bilmem,
bu park, bu çeşme,
«Acaba nerde bu çocuk» diye sorar mı bulutlara

Bu canım gökyüzü, bu mubarek deniz?

Bu kapı açılır mı ben olmadan,
Bu ağaç meyve verir mi?

Gün doğar,
Sabah olur mu bensiz?
Yağmur yağar mı kendiliğinden

Eser mi rüzgâr böyle sebepsiz?

Yoksa boşuna mı geldim bu dünyaya?

Şükrü Enis, vefayı, yalınız sevdiği insanlarda aramıyor, onun şair ruhu dünyadaki her şeye, denize, gök yüzüne, ağaca, güne, sabaha, yağmura rüzgâra karşı da sevgi ve aşinalık göstermektedir. Seven

gözüllerin birbirinden vefa beklemek nasıl hakları ise oda bütün bu sevdiklerinden ölümü karşısında ne yapacaklarını sormakta haklı değil midir?

NE KÖTÜLÜK ETTİK

Ne kötülük ettik bu dünyaya,
Bizi neden böyle başından attı
Bir karıncasını bile incitmedik.

Sıcakına sıcak.
Soğuşuna soğuk demedik;
Karanlıklarında dolaşık;
Yağmurlarında ıslandık;
Depremlerine katlandık.
İnsanlarına âşık,
Nimetlerine hayran olduk.
Bir türlü yaranamadık.
Bilmem ki ne yapmalıydık?

Şükrü Enis, bir ölünün tercümanı olurken bile melankoliden uzaktır. İnsanlarına aşk, nimetlerine hayran olduğu dünyadan acı şikâyetler yerine, doyulmamış, bıkılmamış arzularla bahsetmektedir.

Ve şu mısralarda da, onun dünyadan, tabiatın memnurluğunu daha canlı olarak bulmaktayız:

Meğer neçok seviyormuşım yaşamayı..

Aradan yıllar geçtiği halde
Birtürlü unutamıyorum dünyayı.

Kimbilir şimdi ne güzeldir.
O mavi köpüklü deniz,

Hiç yer değiştirmeyen ufuk
Ve dağ başlarında bulut
lar.

Başka bir güründe de:
Nasıl sevmiyelim dünyayı;
Güneş yanıpbaşımızda,
Deniz önümüze serilmiş
Ufuk mavileşmiş alabildi-
ğine.

Şarkılar hür,
Bulutlar sarhoş
Dağırman suyundan mem
nun
Toprak bereketinden.

Diyen şairi, tabiat gü-
zelliklerinin ve hürriyetin
engin ve müşfik kanadına
sığınmış olarak görüyoruz

Bana öyle geliyor ki,
onun en büyük düşmanı
ümitsizlik, bedbinlik ve kö-
tümserliktir. Adeta, insanı
içinden kemiren bu hisleri
silmek için bıyarak açmışa
benziyor. ve özlediği âlemin
tablosunu, bakınız ne kadar
ustalıkla çizebiliyor:

Neden böyle üzülüyorsun
sevgilim,
Varsın bizi almada git-
sin bu tiren.

Siyasi ve askeri muzafferiyetler ne kadar büyük olursa olsun-
lar ikdisadi müzafferiyetlerle tetviç edilmezlerse kazanılan zaferler
pâyidar olamaz.

-ATATÜRK-

Beraber bir yuva kurabili-
riz, guracıkta,
Yeniden sevebiliriz birbiri-
mizi
Baştan başlarız yaşamaya
Bizim olur bu sahipsiz gök-
yüzü,

Bu koskoca deniz.
Akşamları gücü beraber
uğurlarız tepelerde;
Mehtabı kendi haline bira-
kırız,
Selâm dururuz geçen va-
purlara.

Artık bizde mesut oluruz
sevgilim,
Üstümüzde başka bulut
Karşımızda başka manza-
ra..

Şükri Reis Regü, Ve-
zin ve Kafiye'nin serbestli-
ğini ilân eden ve gayesi
kolay yoldan öz şiri bulma
olan genç zümre şairleri
arasında, daima mümtaz bir
varlık olarak kalacaktır.

Vehbi EVİNC

DEMOKRASİ

En iyi idare, en yüksek medeniyeti yaratacaktır.

Nurettin Ünen
Bayramıç

İkinci dünya harbi bir rejim
kavgası gibi başladı ve bitti.

Kazandıkları zafer dolayısıyla
şimdi yalnız demokratlar konu-
şuyorlar. Kuvvet ve sonuncu olan
zafer, onlara bu üstün hakkı
vermiş oldu.

Döğüş bitti, fakat, belki daha
canlı ve daha heyecanlı bir sö-
vüş başladı. Bu fikir dolaşması
iki esasa dayanmaktadır.

1 — Susadığı demokrasiye
erişemiyen milletlerin, muzaffer
olmuş demokrat devletleri bir
umacı gibi göstererek kendi
devletlerini tehdit etmeleri.

2 — Şeklen demokrat olduk-
ları halde, ruhan mutlak bir idare
sistemi kuran ve ötedenberi
ruhan demokrat tanılan devletle-
rin fikir çarpışmaları.

Bu harbi kazanan demokrat-
lar, şekil ve ruh bakımından
farksız olsalardı, şüphesizki, bu
acaip aytışma da baş göstermez-
di.

Şimdi onlar daha çok zafer
payı toplayabilmek için silah
arkadaşlarını suçlandırmaktadırlar.
"Asil demokrat ben'im. Sen
Faşistsin.", "Hayır sen demokrat
olamazsın, Çünkü, tek partilisin,"
gibi.

İşte bu münakaşalar, demok-
rasinin bilim yoluyla tarifini ge-
rektirdi

Reel olarak bu problemin

ide ve rejimle hiç de ilgisi yok-
tur. Gaye, fantazi ve asil mef-
humlar yoluyla fazlaca menfaat
koparmaktan ibaretse de, dün-
ya bilginleri bu realiteyi an-
lamazdan gelerek demokrasinin
tarifi için kafa yorup durmak-
tadırlar.

Dünya bir kargaşalık içinde
bocalayıp dururken elbetteki,
Türkiye, olayları kayıtsızca sey-
redemez. Bizde de bu atışmalar-
ın baş göstermediği görülüyor.
Bu konuda harıl harıl makaleler
yazılmaktadır.

İşte bu yazımızla biz de bu
Kârvana katılmış oluyoruz.

İlmî tarifler çok güçtür. Hele
Demokrasi gibi girift bir sosyal
meseleyi didikliyerek bir tarife
varmak ne kadar zordur.

Bizce henüz gerçek hüviyeti-
ni takınamıyan mefhum ve şekil-
lerin tarifinden önce karakterini
çizmek gerekir. Yanlış tarif ve
tefsirler şahısları olduğu kadar
toplulukları da yanlış yollara
sürükleyebilir.

Son günlerde öyle olaylara
karşılaşıyoruzki, insan, asil bir
mefhumun bu derece bayağı an-
lamlara nasıl düşebildiğini hay-
retle görüp üzülmemektedir. Birisi-
ne: "Sus be arkadaş, Gürültü
yapma!", desen, "Biz demokrat
milletiz. Sen hürriyetime ne karı-
şıyorsun.", diye kafa tutuyor.

(Ve kelimeyi dömokrat diye gü-lünç bir şekilde kullanıyor. Biz-den bir çobanın bile kavuşama-madığı hürriyeti istiyor.

"Lütfen buraya oturmayın. Filan Generale ait," desek, "Yıkıl-be karşımdan, o da kim oluyor, Burası Türkiye. Cumhuriyet ku-rulalı 22 yıl oldu daha duyma-dın mı?," diye haykırıyor. Sanki Eşitlik saygısızlıkmiş.

Bütün bunlar devletimizin te-melini teşkil eden demokrasi ke-limesinin manasını halka anlıya-bileceği şekilde kavratamamak-tan doğuyor.

Dünya Milletleri arasındaki ayışma bizi ilgilendirmez. Çünkü, "Demokrasi için harp ediyoruz, ettik. Ona göre bir hak isteriz" diyenler hakikatte menfaat deni-len ihtirasla dünyayı mahvetmişlerdir. Bu günkü münakaşa, ha-kikate sürülen bir yaldızdan iba-rettir.

Biz ne almak, ne vermek emelindeyiz. Biz demokrasinin üstünlüğünü atomun keşfinden çok yüzyıllar önce keşfettik. Bu his bizde orta Asya Kurultayla-rından yaşırdı.

Lâkin, Demokrasinin diğer rejimlerden üstün oluşuna inan-cımız elvermez. Onu tanımak ve tanıtmak da gerektir.

Biz Demokrasiyi şöyle tanı-yoruz:

Şekli demokrasilerde ilk ha-tıra gelen şey SEÇİM dir. Odur.

Halkın kendi kendini vasıtasız idaresi mümkün olamayacağından yerine vekil SEÇMEK. Halk idaresinin en karışık konusu bu-dur.

Biz, seçim şekillerini şu tarz-da sıralayabiliriz:

1 — Tek partili devletlerde seçim. Bir ve ya iki dereceli se-çim. namzetlere rey vermek zoru.

2 — Parti rekabetleriyle ya-pılan seçimler.

3 — Devlet başkanının seçi-mi. (Ya doğrudan doğruya veya millet vekillerinin kendi araların-dan seçmeleriyle.)

4 — Devlet başkanları soy-dan, fakat, millet vekilleri seçim-le...

Demokrasinin maddi şekli bu esaslara dayanır. Bunlar üzerin-de çok konuşmak lâzım. Her bi-rinin faydaları kadar zararları da olduğu muhakkak. Yalnız, Prensip itibarıyla demokrasi de seçimin hakim olmasını ilk şart olarak kabule mecburuz.

Bir hastalık çeşitli bünyeler-de ufak tefek araz farkı göste-rebilir. Fakat, hastalığın esas arazi değişmez.

İşte, Demokrasi de de muh-telif milletlerdeki farka rağmen, seçim esastır.

Demokrasinin manevi hüviye-tine gelince:

Bunda esas prensip fazilet-tir. Faziletin destekleri ise ah-lak ve bilgidir. Bu iki varlık, hak, ödev, hürriyet ve eşitlik gibi elemanlardan bileşiktir. Bunlardan birinin noksanlığı, faziletin yarımlığını, hiç birisi-nin bulunmaması, ismen varsa bile demokrasinin yokluğunu gösterir.

Bir memlekette genel ahlak kurulları iflas etmişse, keza mes-lek ve sanatların ahlakları teşek-

Söz ve yazı hürriyeti, şüphe yoktur ki, her halk idaresinin söz götürmez ortak temelidir. Her milletin kendi karakterine göre de, bir konuşma ve söze dayanma ölçüsü vardır. Bu ölçüyü hiç bir kitapta bulamayız ve hiç bir kitaba yazamayız. Ancak, uygularken milletin neye dayandığını ve neye dayanmadığını öğrenebiliriz.

Son zamanlarda tartışmalarımız, Alman harbinin bitmesiyle da-ha dünyada hiç bir şey kararlılık bulmadan, geniş bir ölçü almıştır. Günün pahalılığı ve dertleri üzerinde süren şikâyetler, doğrudan doğ-ruya devletin temel idaresi üzerinde bir mesele şekline girmiştir. Ga-zetelerimizde en nâzik dış meseleleri ve memleketin karşısında bulun-duğu ağır ihtimaller önünde, milletin maneviyatını zayıflatacak, dev-letin varlığının kanuni temeli olan Büyük Millet Meclisi üzerinde bile saygılı denilemeyecek surette dil uzatılmıştır. Bu durumun vatan daşların haysiyet ve şerefini, ölçüzüzlerin oyuncağı haline getirece-ğinden ve dış politikanın fena ihtimallerine karşı memleketi zayıf gös-tereceğinden şüphe edilemezdi. Bu durumun, memleketi, içerdeki endi-şeli vatandaşlara ve dışardan seyreden devletlere zayıf göstermesi, ta-bii bir şeydir.

Bu memleketin aşırı ve ölçüsüz sözlere dayanamıyarak, mutlaka şurasından ve burasından ateş çıkarması, tarihte geçirdiğimiz hakikat-lerdendir. Türkiye'nin, kuvveti ve istikrarı hakkında bir hüküm verebil-mek için, memlekette ne çıkacağını beklemek, seyirciler için anlaşılır bir şeydi. bütün bu ıstırap verici ihtimallere karşı, hükûmetin ve Mec-lisin soğukkanlı ve sabırlı olması, ve memleketin yüksek anlayış gös-termesi çok faydalı olmuştur. - 1 / Kasım / 1945 nutkundan -

İnönü

kül etmemişse, o memlekette ida-re şekli cümhuriyet de olsa ora-da demokrasi yoktur. Seçim ya-ni şekil bu idare şeklinin dış cephesidir, elbisesidir.

Bir memlekette vatandaş va-zifesini yapmıyorsa, hakkı çiğni-yorsa, hakkına razı olmıyorsa, Devlet adalet hürriyet ve eşitlik esaslarına göre hareket etmiyor-sa, hükûmetin şekli ne olursa olsun demokrasiyle ilgisi yoktur.

Keza, bir memleket halkı bil-giden mahrumsa, böyle bir insan topluluğu fazilet ve ahlak pren-siplerini idrak edemeyeceği gibi bunların esas cevherleri olan hak ve görev gibi mefhumları

da kavrayıp benimsiyemez. DE-MOKRASİ, bilgisiz insanların barındıkları yerlerde iflas eder. Çünkü orada FAZİLET de yoktur.

Cahilde ne insanî, milli i-nanç, ne de din ve ahlak olur. Ne korkunç şey.. Böyle yerlerde, kullanmasını bilmiyenlerin elinde demokrasi, kör bir silah olarak kalsa yine iyi. Sahibini yaralı-yan kara bir hançer olur.

Demokrasinin karakterini böy-lece çizdikten sonra, onu şu şe-kilde tarif edemez miyiz?

Demokrasi, mantıklı seçimler-le kurulan bir halk hükûmetinin fazilet esaslarına göre milleti idare sistemidir.

Bayramî: Nurettin Ünen

ŞEKERCİLİK

Satılmış ÇAĞLAR

Balıkesirde şekerçilik tarihini bugünkü araştırmalara göre ortalama olarak bir- birbuçuk asır öncelerine kadar çıkarabiliriz. Şüphesiz ondan evvel de memleketimizde şekerçilik vardı. Biz burada yaptığımız araştırmalarla, bu sanatta çalışmış ustaları şöylece anacağız:

İLYAS USTA:

Bu, Yeşilli camii yanında çalışan oldukça sert huylu bir zatmış. Kendisi İstanbul'da Hacı Bekir'in kalfalığını yaparak memleketimize dönmüştür. Asıl ihtisası reçeller üzerindedir.

BEKİR USTA:

Bu da (93) Muharebesinde memleketimize gelen göçmenlerdendir. Bu zatin asıl ihtisası, şekerçilik olmayıp; ceviz ve tahin helvası üzerindedir. Yaptığı helvalarla memleketimiz ve yöresinde oldukça büyük ün kazanmıştır. Helvayı, Ege mahallesinde yapar ve satardı. Kazandığı şöhret sayesinde mühim bir servetyapan Bekir usta (1924) tarihinde, 70 yaşında ölmüştür.

Oğulları, babaları'nın sanatını ileriye götüremediler. Yalnız üçüncü oğlu Recep usta, babasının asıl sanatı olan helvacılığın bütün inceliklerine vakıftır. Şimdi sa-vaşepede çalışmaktadır.

AHMET USTA:

Bu değerli zat şimdiki Noter da-iresi altında büyücek bir dükkanda şekerçiliğe başlamıştır. Ayni

zamanda Bekir ustanın da akrabalarındandır.

O zaman komşusu Şekerci Şakir usta varmış. Ahmet ustanın dükkânı daha geniş olduğundan adı (KOCA ŞEKERCİ) diye tanınmıştır.

Ustanın en çok başarısı, Badem ezmesi, badem kurabiyesi, badem şekeri, Hernevi akideler, sakız tatlısı, reçel, meyva şekerlemeleri ve bilhassa lokumculuktur. İle esasen o zamanlarda kısasik şeker meşhur olduğundan lokum üzerindeki çalışma ve tecrübeleri iyi sonuçlar vermiştir. Hatta bundan kırk sene evvel (19 Haziran 1322 tarihinde Bursada açılan, (Bursa mamulât ve mahsulât sergi)sinde teşhir ettiği şekerlerden dolayı birinci derecede şahadetname'ye nail olmuştur.

Bugün sağ olan bu ustanın bütün muvaffakiyeti o devirde Mısır'dan gelen bir usta ile anlaşma sına borçlu kalmıştır. Güllü sakızlı şıra lokumları İstanbul'da tutulmaktadır. Güllü sakızlı fevkaladedir.

Memleketimizde modern şekerçilik, Ahmet ustanın Mısır'dan gelen usta ile işbirliği yapması ile başarılmıştır.

Şimdi, oğulları tarafından idare edilen (KOCA ŞEKERCİ müessesesi) ne nazaran daha modern dir. Birtakım makineler ilâvesiyle imalat otomatik bir şekle konmuştur.

30 Ağustos Bayramı

1922 yılının 26 Ağustosunda düşmanın aylardanberi kurduğu meşhur (!?) Afyon cephesini kahraman mehmetçik 6 saat içinde « çürük bir tülbent » gibi parçaladı.

Kaçan düşmanı 30 Ağustos-ta, Damlupınarda yakalıyarak yoketti.

İşte biz bugün büyük bir başarı ile cihan huzurunda verilmiş bu imtihanın yıl dönümünü kutluyoruz.

Bu tarihten birgün sonra kumandanların kumandanı olan yüce Mustafa Kemal:

Ordular İlk Hedefiniz Akdenizdir? İleri! Emirni verdi. Ve 9 Eylülde

KIRIMLI MEHMET USTA:

Bu da Mısır'dan gelen ustadan çok ayfdalanmıştır. Kendisi çok hoş sohbet, eli kalem tutar bir zatmış. Zevke müptelâ imiş.

Leblebi şekeri, evlan peynir şekeri yapan sanatına hakim ustalardandır. Son zamanlarda işini kullanamaması yüzünden sanatını ilerletememiştir.

ŞAKİR USTA:

Bu, eski Düyünü Umumiye hanı bitişğinde çalışırdı. Kırımlı Mehmet usta, gibi zevke düşküncü kalender bir yaşayışı vardı. Ahmet ustanın kalfalarındandır.

Şekere eliyle meyve ve gül şekilleri veren bu usta, nefis akide, lokum Ceviz helvası, reçel, şurup ve şekerlemeler yapmakta ustaymış. Ahmet ustanın akrabalarındandır. işini ilerletemedi. altmış altmış beş yaşlarında öldü.

ALİ USTA:

Somali Ali paşa denilen bu zot, köylü'nün çok tuttuğu (Ali oğlu) helvası ile ün almıştır. Bu hel-

düşman, zafer kartalının pençesi altında eriyerek denize dö-küldü.

Hak verilmez alınır diyen ve 30 Ağustosun sıcak havasında bir zafer bayrağı gibi dalgala-nan Mustafa Kemal'in başkumandanlığı ile Aslan mehmetçik'in kazandığı bu zaferi sona kadar götürmeyi yemin eden ordumuz işte 24 yıldır karşınızda yıkılmaz kale ve aşılmaz dağlar halinde dimdik duruyor.

Kahramanlar kahramanı yetiştirmiş ve istiklal savaşına ilk kurşunu atmış memleketimiz, bu şerefle övünür ve bugünü yurt-daşlarına kıvançlayarşatır. **

vayı çok pıskın yapardı. 75 yaşlarında ölen bu ustanın oğulları, malesef bu şöhrete bir şey ekli-yemediler.

SEYİT USTA:

Bu zatta Kırımlı Mehmet ustanın kalfalığında bulundu. Zahirî Halinin şadırvana çıkan kapısı karşısında çalışmaktadır.

Sakız tatlısı, bademşekeri, meyveli fundan, şekere parlaklık verme hususunda becerikli dir. Kaymaklı şekeri tanınmış bir özellik-tedir. Bursadan gelen Ahmet ustadan da çiçekli kırma şekeri öğrenmiştir.

Ahmet Kiper, Ahmet Odabaş oğlu, Ali ulvi gibi çalışkan ustalar bundan istifade ettiler. Seyit usta, bugün, köylüce tutulmuş şöhretli bir zattır.

Rifat ve Fuat kardeşler de Şakir ustanın yanında yetişmişlerdir. Ve halen yeni postahane karşısında şekerçiliklerine devam ediyorlar.

SATILMIŞ ÇAĞLAR

Kutlu Toprak

Bizden evvelki insanlar, daha çok, ellerini göğse açtı. Fakat umdukları (Kutlu güç) ün yalnız orada olmadığını anlayınca, bu defa, ellerini toprağa çevirdi. Ve toprak onların dualarını hiç bir zaman reddetmedi onlara: altın, buğday, kömür, meyva, kolay kolay yere inmiyen, kuyularda birikmiş yağmur verdi. Böylece eski tembel, köşeye çekilmiş insanın yerine bugünün aranılan insanı bulunmuş oldu.

Toprak, yeryüzünde, en bol bir varlık olmasına karşı, ona pek azımız sahiptir. Gültekin ismindeki bir şair şöyle diyordu: Ben ölünce bana nasılsa bir karış toprak vereceksiniz, onu bana, sağlığında verin!

Yurt denilen büyük toprak hepimizindir. Fakat, bunun içinde, bir de özel olarak küçük bir parçaya sahip olmakta iki katlı bir değer vardır.

Verimi, mevsiminde, tam anlamıyla gelişmiş bir tarlanın karşısında (Burası benim olsa) gibi duyulan özlem kadar hangi içten bir mallanmak dileği gözlerimizi arttı bırakır?

Toprakla uğraşmak, savaşların en eski asaleti ve insan enerjisinin en yerinde harcanacak alanıdır.

İnsan bir yaşına kadar anasının kucağında kalır. Sonra kendini toprağa verir. Çocuğun ilk günden başlayan kumla oynamak isteği, budur.

Hayranlık, ancak toprağa beslenen bir duyudur. Kapkara-

boz bir yerin biraz eşmekle verdiği mahsul, insan aklına şaşkınlık veren biricik tapınıştır.

Yurdun dört bucağından birer avuç toprak armağan getirmiş 19 Mayıs gençlerinden memnun olan İnönü'nün o andaki yükümlüğünü hangi altınla ölçebiliriz?

Yaşamak, toprağa alışmakla olur. Zenginlerin bazan, şakacık tan, fantazi olarak toprakla uğraşmasındaki sır, toprağın ona, sezilmeden, verdiği yaşanma cevherindendir.

Tanrı gökte değil yerededir.. Onu havada değil, toprağın içinde aramalıyız. Meşhur çiftçinin, oğullarına: (Ben ölüyorum, tarlaya bir hazine gömmüştüm, onu arayın bulun!) demesindeki ötekem (hikmet) buradan geliyor işte.

R. F. Sağnak

GENÇLİK

Kendisi ölürse adı ölür mü?
Çalışma yolunda koşan gençliğin.
Hayatta varlığı sade ömür mü?
Engelleri yıkıp aşan gençliğin.

Atanın izinde yürür menzile?
Açlığı, tokluğu düşünmez bile.
Hak yolunda gelir vicdanı dile,
Allah Allah diyip coşan gençliğin.

Halk Şairi Kavaklı
Kemal BÜLBÜL

Zeytin ve yağının tarihcesi

Şemsi Balta

Zeytinin tarihini bilen ve kaydeden yoktur. İnsanlıkla beraber doğmuş olduğunu söyleyenler var. Eski müverrihlerin yazılarına ve dinî kitaplarda adının geçmesine bakılırsa çok eski bir maziye sahip olduğu anlaşılır. Miosen ve pliosen devirlerindeki killi suhur tabakalarında rastlanan zeytin yaprakları ve dalları da bunun eskiliğini gösterir. Zeytin ve yağının insanlar tarafından ne vakit yenmeğe başlandığını bilen de yoktur. Yalnız eski botanikçi alimlerden Golimeilla bir yazısında; (Olea prima omnium arborum) yani zeytin insanlığın ilk ağacıdır diye tavsif etmiş ve peygamberler de kitaplarında bunu methü sena etmişler ve bir çok kitap yazarları bunun faydalarını öğmüşlerdir. Eski Yunanlılar zeytine elâia adı vermişler, mukaddes bir ağaç olarak tanımışlar ve muharebe meydanlarında kahramanlık, cesaret gösteren kimselere zeytin dalını nişan olarak takmışlardır. Minevranın huzuruna dahi çıkmak için ellerinde zeytin dalını taşımağı adet etmişlerdir.

Zeytinden Eski Yunanlılar tarafından yağ çıkarıldığı bir çok eserlerden bellidir. Pompei harabelerindeki eski resimlerde tropes dedikleri büyük taşlar altında zeytinler ezilerek torkular adını verdikleri baskılarda sıkılarak yağ çıkardıkları görü-

lür. Eski Romalılar ve Fenikeliler zeytin yağcılığına çok hizmet etmişler ve daha ilerilere götürmüşlerdir. Bir rivayete göre zeytinin ana yurdu olan Anadolunun silifke mıntakasında rastlanan zeytin ve yağ sanayii enkazı Fenikeliler zamanından kalmaz. Zeytin çıkarmağa mahsus eski taşlar, baskılar yağhavuzları ve yer altına döşenmiş denize kadar uzamış yağ sevkine mahsus künk borular Finikelilerden kalma yağcılık sanayiiini göstermektedir.

TÜRKİYEDE ZEYTİNCİLİK

İklim, Coğrafi vaziyet ve ziraat tarzlarındaki değişiklikler itibarıyla Türkiye zeytinlikleri üç büyük mıntakaya ayrılır.

1 — Marmara mıntakası : İstanbul, Kocaeli, Bursa, kısmen Balıkesir, kısmen Çanakkale vilâyetleri.

2 — Ege mıntakası : Kısmen Çanakkale, Kısmen Balıkesir, İzmir, Manisa, Aydın vilâyetleri.

3 — Akdeniz mıntakası : Muğla, Antalya, İçel vilâyetleri.

Bunlardan marmara, şimal, Ege merkezi; Akdeniz ise cenup zeytin mıntakasını teşkil ederler. Bu üç büyük mıntakadan başka Karadeniz, Seyhan, Gaziantep, ve havalisinde parakende bir halde zeytinlikler mevcut i-sede gerek ziraî gerek, iktisadî

bakımdan yukarıdaki muntakalar gibi büyük bir ehemmiyet arzemediğinden bunlar meyaninde mütalaa edilmemiştir. Bu üç büyük zeytin muntakasındaki mahsuldar ve delice olmak üzere 85 milyon ağaç vardır. Bunlardan yirmi sekiz milyonu mahsuldar, mütebakisi de delicedir. Mahsuldar zeytinliklerin işgal etmiş olduğu saha 198 bin hektardır. Delicelerle kaplı sahanın tesbitine imkân hasıl olmamıştır. Zeytinliğin müstakil bir ziraat halinde yapıldığı yerler Yalova ya inhisar etmek üzere İstanbul

Karamürsel ve Gebze muntakaları olmak üzere Kocaeli, Bursa, Balıkesir, Çanakkale, İzmir, Manisa, Aydın, Muğla vilayetleridir.

Yabancı zeytinler ise kesif olarak Muğla, Antalya, İçel ve ikinci derecede Çanakkale, Balıkesir, Bursa, İzmir, Aydın vilayetlerindedir.

Zeytin ziraati ile işgal eden vilayetlerimizin zeytinlik sahaları, ağaç adetleri, son beş senelik zeytin ve zeytinyağı istihsal vasatileri şöyledir:

I — V. ismi	Mahsuldar Hektar	Zeytinlik Ağaç adedi	Zeytinyağ		Salamura zey. tin milyon
			Ton	Ton	
Balıkesir	46 120	5.106.000	76050	11000	4
İzmir	47.922	4.810.500	57086	3000	3,2
Muğla	20.210	3.182.000	26455	3000	0 0
Aydın	27 369	4.261.000	21250	1500	0 0
Bursa	14.584	3.129.000	16850	1500	6,2
Çanakkale	13 701	3.054.000	15240	2000	0 0
Gaziantep	10.666	1.160.000	8430	500	0 0
Manisa	7.159	833.000	6150	500	0 0
Kocaeli	2.013	206.240	950	400	0 0
İçel	3.109	240.000	380	300	0 0
Antalya	1.150	71.500	825	500	0 0
İstanbul	2.979	129.000	295	85	0 0
Seyhan	328	9.840	103	50	0 0
D. vilayetler	1.030	75.000	150	25	0 0
Yekûn	198,340	26,267,080	230664	24360	13,4

Bu cetvelin tetkikinden anlaşılacağı veçhile memleketimizde istihsal edilen zeytinin hemen tamamına yakın bir mikdarı yağ istihsaline tahsis edilmekte ve salamura zeytin sarfiyatı ise pek mahdud bulunmaktadır. Şuhalde : Türkiye zeytinciliğinin istikameti zeytinyağlığı üzerinde temerküz etmekte ve zeytinciliğin istikabalinin de zeytinyağcılıkta aranması lâzım gelmektedir.

Kesif yabancı zeytinliklerin işgal ettiği sahalarda vilâyet itibarile aşağıda gösterilmiştir.

Vilâyet isimleri	Yabancı zeytin adedi
Antalya	29 . 000 . 000
Muğla	7 . 000 . 000
İçel	6 . 000 . 000
İzmir	5 . 000 . 000
Çanakkale	4 . 000 . 000
Balıkesir	1 . 000 . 000
Bursa	1 . 000 . 000
Diğer vilâyetler	3 . 000 . 000
Yekûn	57 . 000 . 000

Muntaka zeytincilik mütehassışlığından, ticaret ve sanayi odalarından alınan malumata müsteniden tanzim edilmiştir.

İstihsalat ve ihracat vaziyeti :

Son on senelik zeytin yağ istihsal vaziyetimize nazaran birinci beş sene vasatisi 21 bin 600 ve ikinci beş sene 26 bin tendur. Bu yağın % 27 si memleket içinde yemeklikde ve mütebakisinin de % 35 i sabun ve diğer sanayide % 37,9 da ihraç edilmektedir. Bu ihraç şu memleketlere yapılmaktadır. Almanya, Amerika, Bulgaristan, İngiltere, Romanya, Suriye, Yunanistan ve diğer memleketlerdir.

İstihlak vaziyeti :

Memleketimizde yemeklik olarak sarf olunan ve sanayide kullanılan zeytin yağ miktarları şu suretle hulasa edilebilir.

Vilâyetin ismi	Yemeklikde sarfedilen	Sanayide sarfedilen	Y e k û n
Balıkesir	1500000	4000000	5500000
İstanbul	1500000	2000000	3500000
İzmir	1000000	1000000	2000000
Bursa	500000	1000000	1500000
Ankara	500000		500000
Aydın		1000000	1000000
Muğla içel	1000000	1500000	2500000
Diğer vilâyetler	1500000	500000	2000000
Y e k û n	7500000	11000000	18500000

Yukarıdaki cetvelin tetkikinden anlaşılacağı veçhile memleket için sarfedilen zeytin yağının fazlası sanayide kullanılmakta ve buna nazaran az mikdarıda yemeklikde sarfedilmektedir. Bizde yemeklik olarak kullanılan yağların kısmı azamı 5 ila 8 ve ancak pek cüzi bir kısmı da bir ila beş asidi ihtiva etmektedir. Sanayide kullanılan yağlar ise aile umum 5 ila 8 den fazla asitli yağlardır. Salamura zeytin sarfiyatına gelince : Son beş senelik istihsal vasatisi 13,5 milyon kilo olup bunun 11,5 milyon kilosu memleket içinde sarfedilmekte ve mütebaki 2 milyon kilosu da ihraç olunmaktadır.

—Devam edecek—

Halkevi Çalışmaları

Evimizin Eylül, Ekim, Kasım ayları çalışma özü:

1 — 1-9 1945 günü, Evimiz temsil komitesi üyeleri tarafından bir musamere verilmiş (Bir damla göz yaşı) temsil edilmiştir.

2 — 6-9-1945 Balıkesirin kuruluş Bayramı münasebetiyle büyük gösteriler yapılmış, kalabalık bir ziyaretçi huzurunda Evimiz bahçesine dikilen Atatürk büstünün açılış töreninde Valimiz Fazlı Güleç ve Millî Eğitim müdürü Cezmi Berklin birer hitabede bulunmuşlardır.

3 — 8-9-1945 de yüksek tahsil talebe kurumu, halkımıza, Evimiz salonunda alaturka bir konser vermiştir.

4 — 10-9-1945 Yüksek tahsil talebe kurumu menfeatine, Evimiz temsil komitesi bir musamere tertip etmiş ve (Üçüzler) komedisi oynanmıştır.

5 — 22-9-1945 Sayın Valimiz Fazlı Güleç, Evimiz salonunda (Cemiyetlerin tekâmülü) mevzu bir konferans vermiştir. Valimiz bu konferansında, ilk cemiyetlerin kuruluşunu, inkişafını, devletlerin bugünkü duruma gelişini ve partilerin devlet hizmetindeki rolünü belirtmiş ve sözlerine şöyle nihayet vermiştir.

«Balıkesirin siyasî ve politika ceryanları karşısında kaya gibi durmasını istiyorum. Ve Balıkesir sağlam olsun!»

6 — 26-9-1945 Dil bayramı

dolayısıyla Evimiz salonunda bir toplantı yapılmıştır. Bu toplantıda Dil - Edebiyat Komitesi üyesinden öğretmen Cevdet Demiray, dilimiz hakkında bir konuşmada bulunmuş, öğretmen Vehbi Evinç, dilimizin sadeleşme yolundaki gelişmesini gösteren nazım ve nesir örnekleri vermiştir. Öğretmen Fikret Sağnak ta öz türkçe ile yazılmış manzum bir masal okumuştur.

Bunlardan sonra, temsil komitesi üyeleri (Çapanoğlu) piyesini büyük başarı ile oynamışlardır.

7 — 28-9-1945 Evimiz salonunda P.T.T. Memurlarından Mehmet Sözcü ile Bedriye Bilginin düğünleri yapılmıştır.

8 — 29-9-1945 Temsil kolumuz tarafından (Çapanoğlu) tekrar edilmiş ve ayrıca (Grev) adlı bir facia temsil edilmiştir.

9 — 6-10-1945 gicesi Evimiz salonunda Tireden gelen sporcular şerefine bir balo verilmiştir.

10 — 14-10-1945 Evimizin tertip ettiği (kulupler arası kupa maçları) na bugün başlanmış ve ilk maç Karesi - Uçaksavar arasında, ikinci maç Altıeylül Demirspor takımları arasında cereyan etmiştir. Neticede altı Eylül ve Uçaksavar takımları galip gelmişlerdir.

Balıkesirin su derdi:

11 — 15-10-1945 Balıkesirin su meselesi hakkında, Evimiz salonunda Sayın Valimiz ve Milletvekillerimizden Hacım Çarıklinın

istirakiyle büyük ve genel bir toplantı yapılmıştır.

Bu toplantıya şehrin bütün halkı davetli bulunuyordu. (Şehre su getirilmesi) hakkında Belediye Reisi İsmail Hakkı Varnalı'nın ve mütehassıs su mühendislerinin izahatları dinlenmiş ve bundan sonra bir çok kimse-ler söz alarak hararetli tartışmalar olmuştur.

Neticede, Çatal dağından getirilmek istenen suyun bugünkü şartlar altında getirilemeyeceği, bunun yerine, (Kaynarca) ve (Altıntaş) sularının birleştirilerek getirilmesi imkân dahilinde olduğu anlaşılmış ve bu işi biz-zat Sayın valimiz Fazlı Güleç, üzerine alacağını da vait eylemiştir. Son günlerde haber aldığımız göre, adı geçen yeraltı ve kaynarca sularının şehre getirilmesine Belediye meclisince de karar verilmiş ve bu iş için 946 bütçesine 200,000 lira tahsisat konmuştur.

12 — 21-10-1945 Evimiz tarafından tertip edilen kupa maçlarına devam edilmiş ve maçlar Uçaksavar - Altıeylül takımları arasında olmuştur. Neticede berabere kalınmıştır.

13 — 22-10-1945 yaz ayları içinde tatil edilen köylü gecelerine bu akşam tekrar başlanmış ve birer perdelik iki komedi oynanmıştır.

14 — 26-10-1945 Halkevi Reisi Feyzi Hatiboğlunun kızı Mualla ile Hulusi Egemen'in düğünleri, evimiz salonunda yapılmıştır.

15 — 27-9-1945 evimiz tarafından tertip edilen Kupa maçlarının finali yapılmış ve Altıeylül Uçaksavar arasında ceryan eden maçta berabere kalınmış ve neticede her iki takıma birer kupa verilmiştir.

16 — 28-10-1945 Cumhuriyet bayramı münasebetiyle (Baba) piyesi temsil edilmiştir.

17 — 28-10-1945 Evimiz Bahçesinin bir köşesinde ve Atatürk büstünün tam karşısında dikilen İnönü büstünün açılış töreni yapılmıştır. Kalabalık bir davetlinin huzurunda Millî Eğitim müdürümüz Cezmi Berklin, söylediği veciz bir hitabede, İki büyük şefin heykellerinin böyle karşı karşıya, halkevinin bu müteva-zi bahçesinde yer almasının, bahçenin manzarasını bir kat daha güzelleştirdiğini ve zenginleştirdiğini, iki şefin huzurundan her gün geçerken millî ödevlerimizi hatırlayacağımızı ve Türklük gurunu daha kuvvetli duyacağımızı ifade etmiştir.

Bundan sonra, Valimiz, Balıkesire layık daha büyük heykeller yaptıracağını vadederek büstü açmıştır.

Gerek Atatürk, Gerekse İnönü büstleri, mermer üzerine oyulmuş olup, halk arasından kendi kendini yetiştiren ve büyük bir istikbal vadeden genç sanatkar (Cevdet Selil) ın elinden çıkmıştır. Bu genci candan takdir eder ve ilerde daha başarılı eserlerini görmek isteriz.

18 — 29,30-10-1945 günleri görülen yağbet üzerine (Baba) pi-

DERGİMİZ

Evimiz tarafından ayda bir yayınlanmakta olan (Kaynak) dergisine aydın memleket gençlerinin yurt köşelerine, geniş halk dava ve meselelerine, Tarihe ve folklöre ait tetkik ve fikir yazı-
zları seve seve kabul edilir.

Müsteit okul gençlerimizin vatan, cemiyet ve sanat duygu ve düşüncelerini aksettirecek nesir ve şiirlerini yayınlamayı ve genç heveslileri bu suretle teşvik etmiş olmayı da (Kaynak-kendine bir ödev bilir.

18 — 29,30—10 945 gülerin görülen rağbet üzerine (Baba) pi-
yesi halkımıza tekrar edilmiştir.

19 — 5 11 945 Köylü gecesi yapılmış ve iki perdelik (Bir u
şak aranıyor) komedisi oynanmış
tır.

20 — 10-11 945 Ebedî şefi-
miz Atatürk'ün ölümünün yedinci
yıl dönümü ihtifali yapılmıştır.

Evvelâ Reisimiz Feyzi Hatip-
oğlu, tam (9) i (5) gece, toplan-
tıda bulunmaları veciz bir kaç
sözle şaygı susmasına davet etmiş
ve bundan sonra Milli Eğitim Mü-
dürü Cezmi Berkün, Atatürk'ün
hayatı ve hizmetleri etrafında alâ
kalı bir konuşma yapmıştır.

Müteakiben, Mehmet Orhan
tarafından Millî Şefin beyanname-
si okunmuş, Halkevi Bahçesindeki

Atatürk büstüne çelenkler kon-
muştur.

Bugün, saat 9,05 de Atatürk
büstünde yakılan meşaleler gice
12 ye kadar devam etmiştir.

21 — 11 11-945 Cumhuriyet
alanına dikilecek büyük anıt hak-
kında valimizin de iştirakile evi-
miz salonunda bir toplantı yapıl-
mış ve bu işle uğraşmak üzere
bir komite seçilmiştir.

22 — 12-11 945 Köylü gicesi
yapılmış ve öğüt verici iki kome-
di temsil edilmiştir.

23 — 21-11-945 C. H. P.
Merkez İlçe Kongresi evimiz sa-
lonunda olmuştur.

Düzeltilme:

Sahife 4 de (Memleketim ve Sen).
Sahife 5 de (Devrim Hukuku) yanlış
dizilmiştir. Düzeltiriz.

Sahibi: Tefvik Fikret Sılay
Konya Milletvekili

Neşriyat müdürü : Abdi Ağabeyoğlu
Yazı işleri müdürü : Vehbi Evinç

Fiati: 40 Kuruş

TÜRK DİLİ BASIMEVİ

BALIKESİR